

NOTITIE

Aan : Burgemeester Den Oudsten, wethouder Van Keulen
 Van : (10)(2e) Stadsontwikkeling
 Datum : 26-8-2015
 Onderwerp : Positionering Stad binnen economische opgave aardbevingsdossier; basis voor notitie aan NCG

Inleiding

In de voorbereiding op de meerjarenprogramma's om de aardbevingsopgave aan te pakken heeft Burgemeester Den Oudsten (op een zgn. 'Ekenstein-bijeenkomst') benadrukt dat Stad en Ommeland op economisch gebied nauw met elkaar verweven zijn en dat economische kansen het best samen kunnen worden opgepakt: de Regio kan niet zonder de Stad; de Stad kan niet zonder de Regio. Dit geldt voor werkgelegenheid, (commerciële en zorg-)voorzieningen, specifieke crossovers (bijv. biobased economy), specifieke infrastructuur (bijv. zeehaven) en op het gebied van woon en leefklimaat. Om deze reden heeft de Stad binnen de verkenningafse naar het MJP aan het NCG expertise geleverd, om zo tot een gezamenlijke verkenning te komen. In de aanloop naar het uiteindelijke MJP geeft de Stad met deze notitie, op het vlak van economie, haar positie weer.

Hoofdpijn 1: De Stad groeit; laat aardbevingen daarin geen belemmering zijn.

Groningen is de economische motor van Noord-Nederland en een internationale kennisstad van betekenis. Met grote aantallen studenten, jonge onderzoekers en een opvallend groot aantal start-ups is de Stad met recht 'City of Talent'. De speerpuntsectoren energie, healthy ageing en ook meer en meer ICT en creatieve economie zijn gebaseerd op reëel aanwezige economische dragers. De Stad groeit en bloeit: het inwoneraantal van de jongste stad van Nederland stijgt, de werkgelegenheid per inwoner is één van de hoogste van Nederland en is de afgelopen decennia hard gegroeid en het aantal succesvolle startende bedrijven is opvallend hoog. Ook als voorzieningscentrum voor de regio wordt de Stad steeds belangrijker. Groningen plukt de vruchten van wat wel genoemd wordt 'Triumph of the City', met haar combinatie van werkgelegenheid, cultuur, historie, voorzieningen en leefklimaat is zij een aantrekkelijke woon- en werkplek voor velen. De compactheid, schaal en de aanwezigheid van rust en ruimte net buiten de Stad zijn hierbij extra kwaliteiten.

De Gemeente Groningen werkt aan het economisch klimaat van de Stad via haar Economische Agenda, opgebouwd uit het Economisch Programma G-Kwadraat, het Akkoord van Groningen 3.0 en het Convenant Ondernemend Groningen. Kernwoorden daarbij zijn: samenwerken (met ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen, de regio en daarbuiten), innoveren en profileren, op lokaal, noordelijk, nationaal en internationaal niveau. Hieruit volgen twee centrale standpunten:

1. *De huidige ontwikkelingen in de Stad wekken vertrouwen en tegelijkertijd vertrouwen we op onze gekozen aanpak. Het huidige beleid zetten we voort en is ook de basis voor de aardbevingsopgave in de Stad.*
2. *Binnen het aardbevingsdossier is onze absolute voorwaarde dat de groei en ontwikkeling van de Stad zich kan voortzetten.*

Waar deze ontwikkelingen en inzet lijden onder de effecten van aardbevingen, moet dit zoveel mogelijk voorkomen worden. Het kan hier enerzijds gaan om schade in bedrijfsvoering (fysieke schade, meerkosten bij ontwikkeling, omzetschade). Hiervoor moeten schadeafhandeling en informatievoorziening adequaat worden opgepakt.

Ingewikkelder is het punt van imagoschade, die grote reële gevolgen kan hebben. Elke investering die niet in Groningen plaatsvindt is feitelijk directe economische schade voor de stad en regio: het scheelt werkgelegenheid en de bijbehorende multipliers, beperkt toelevering, schaadt de keten- en/of clusterontwikkeling in een sector en de concurrentiepositieve van lokale bedrijven en instellingen. Vanwege dit punt moet Groningen uiterst zorgvuldig met haar imago omgaan. Hiervoor is degelijke informatie en een zorgvuldige communicatie-aanpak

noodzakelijk. Ook eist het extra aandacht voor positieve positionering van de Stad (promotie van vestigingsklimaat).

Hoofdlijn 2: spring in op kansen en draag daar als Stad aan bij

Naast het zo goed mogelijk voorkomen van negatieve effecten van de aardbevingsproblematiek zijn er ook specifieke kansen te identificeren. We kunnen daarin twee hoofdthema's onderscheiden:

1. Er is sprake van een enorme bouwopgave, die leidt tot kansen voor de bouwsector en toeleverende partijen. Naar verwachting zal de herstel-, versterk- en nieuwbouwopgave de komende 10-15 jaar leiden tot **2000-4000 extra banen** in en direct gerelateerd aan de bouwsector. Daarnaast zullen er in diverse andere sectoren ook extra banen ontstaan (denk aan logistiek, juridisch advies, hoveniers). Dit levert grote kansen voor de beroepsbevolking van Stad en Regio. Binnen het Aardbevingsgebied bevindt zich in de Stad (in absolute zin) de meerderheid van het aantal werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden. Het belang van de Stad is daarmee groot. Om de kansen te realiseren moeten wel de juiste voorwaarden gecreëerd worden. Inmiddels worden er vanuit de Arbeidsmarktregio projecten opgestart om deze voorwaarden te creëren. Bouwplaats Noord is hierin het belangrijkste project.
2. In de unieke aardbevingsopgave ontstaan vele kansen voor **kennisontwikkeling en innovatie**. Het gaat hierbij om kennisontwikkeling bij onze instellingen op het gebied van (geïnduceerde) aardbevingen, aardbevingsbestendig bouwen en alle daarmee samenhangende thema's. Dit bijvoorbeeld via de ontwikkeling van een 'Aardbevingsacademie' (vergelijk de Energy Academie) of de ambitie bij de Hanzehogeschool een 'Lectoraat Aardbevingen' in te stellen. Die kennisopbouw en de kansen die de versterkingsopgave met zich brengt zal moeten leiden tot innovatie. Innovatie in bouwtechnieken, materialen, productiemethoden en in samenwerking. Enerzijds is dit direct gerelateerd aan het aardbevingsbestendig bouwen, anderzijds biedt het ook een uitgelezen mogelijkheid voor innovatie en opschaling van verduurzaming van gebouwen in de hele brede zin van het woord: energiebestendig, levensloopbestendig, zorggericht, smart. Thema's die bij uitstek raken aan speerpunten in de stad (energie, HA, ICT/Big Data): energieneutraal wonen, geothermie, warmte/koude-opslag, domotica, personalized health, e-health, Smart Houses, Internet of Things, big data analyses uit slimme meters. Meest in het oog springende concrete plan hierbij is het plan voor het '**Centrum voor Innovatieve Bouw**': Hanzehogeschool, Economic Board en TNO werken samen aan een businesscase voor een 'EnTranCe voor de Innovatieve Bouw'. Doel: kennisopbouw, innovatie (ook zoveel mogelijk door lokaal MKB), scholing, testopstellingen. Beoogde locatie is de **Zernike Campus Groningen**, het liefst zoveel mogelijk in de nabijheid van EnTranCe. TNO heeft aangekondigd haar capaciteit in Groningen met tientallen werknemers uit te breiden indien het plan gerealiseerd wordt. Uiteindelijke ambitie van deze lijn dient te zijn dat deze innovatie-kansen leiden tot unieke kennis en specialisatie in Stad en Regio. Dit kan leiden tot een koploperspositie in de bouwsector en bijbehorende 'export'-mogelijkheden, ook ver na de versterkingsopgave. **De kennisontwikkelings- en innovatieopgave is van belang voor Stad en Regio, maar het is vooral de stad die de beste voorwaarden biedt om innovatie te realiseren. De behoefte van initiatiefnemers om het Centrum voor Innovatieve Bouw te vestigen op het Zernike onderstreept dit.**

Hoofdlijn 3: agendeer regionaal-economische structuur

De focus op het toekomstperspectief voor bewoners van het aardbevingsgebied leidt automatisch tot aanvullende aandacht voor de **regionaal economische structuur die niet direct te relateren valt aan de aardbevingsopgave**. Uiteraard hebben Stad en ook Regio baat bij versterking of hervorming van diverse aspecten van de 'economische infrastructuur': digitale infrastructuur, kredietvoorzieningen, ondernemersondersteuning, acquisitie-inspanningen, netwerkvorming, uitbouw van cluster en campus en fysieke infrastructuur, belemmerende regelgeving. Vraagstuk hierin is of er logica is voor aanvullende inzet náást de reguliere activiteiten (uit Hoofdlijn 1) en naast de 'direct aan aardbevingen gerelateerde kansen' (Hoofdlijn 2). Enerzijds draagt aanvullende inzet bij aan de missie 'aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen' en daarmee aan toekomstperspectief en herstel van vertrouwen. Anderzijds is de vraag hoe haalbaar het is (ook qua lobby) om vanuit het aardbevingsdossier extra inzet op hierboven gegeven voorbeelden te doen, en indien die logica er toch is, op welk onderdeel te focussen. De NCG heeft hierin eerder aangegeven zijn prioriteit bij vertrouwen, veiligheid en versterking te leggen en met de direct samenhangende kansen. Als Stad staan we voor dezelfde afweging. **Op dit moment maken we als Stad de keuze om op hoofdlijn 1 en hoofdlijn 2 te prioriteren en te**

programmeren. De opgaven in de bredere versterking van de regionaal-economische structuur willen we de komende periode vooral agenderen en samen met onze samenwerkingspartners benaderen. Hoe dan ook zal de intensievere interactie tussen diverse stakeholders in het gebied, vanwege de gezamenlijke problematiek, hopelijk leiden tot betere interactie en samenwerking op dergelijke thema's. De aardbevingsopgave kan daarmee gebruikt worden als verbindend belang om opgaven en programma's, die ook zonder aardbevingen belang zouden hebben, gezamenlijk met nieuwe energie en focus aan te pakken.

Tot slot: Economic Board

Vanuit de Dialoogtafel is het Economic Board geformeerd als de organisatie die de taak krijgt aan een economisch toekomstperspectief te werken en bij te dragen aan duurzame werkgelegenheid. Voor deze opdracht is 97,5 miljoen euro beschikbaar, vanuit Ministerie EZ en Provincie Groningen. Het EB zal naar verwachting voorlopig onafhankelijk blijven. Met het EB is vanuit de Stad en vanuit de NCG afgesproken dat ieder doet waar hij/zij het beste in is: het EB is er om business cases aan te jagen, ondernemers bij elkaar te brengen, te financieren en soms ondiplomatiek te handelen (en op dat vlak kunnen Stad en EB wat aan elkaar hebben!); de overheid is er (op economisch vlak) om plannen te faciliteren (bijvoorbeeld in regelgeving) en slim te koppelen aan andere trajecten (bijv. EU calls). Maar primair altijd om het vertrouwen van de bevolking te herwinnen.

Als Stad kunnen we voorstander zijn van een onafhankelijk opererend EB, voor en door ondernemers. Een actieve club die zelf initiatieven uitwerkt, waar we nauw mee schakelen en die haar eigen specifieke kennis en kunde ontwikkelt. Het past bij de manier waarop we zelf met onze economische partners omgaan. Op dit moment heeft het EB de G9 als werkgebied. *De Stad valt daar niet onder, hoewel dit om meerdere redenen wel logisch zou zijn. Wij kiezen er echter niet voor om deze positie te forceren.* Het Economic Board laat voorlopig zien niet stringent met deze grens om te gaan: zo kiest zij er zoals gezegd voor het Centrum voor Innovatieve Bouw in de Stad te laten landen. Het lijkt daarom beter te kijken of organische ontwikkeling er niet toe leidt dat het EB als vanzelf ook de Stad als haar werkgebied gaat beschouwen.